

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

จากสังคมเกษตรกรรมในศตวรรษที่ 18 เปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรม ในช่วงศตวรรษที่ 19 และ 20 ในระยะปัจจุบันกำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมยุคความรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ด้วยพลังขับเคลื่อนของเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ด้วยทฤษฎีใหม่ๆ แนวคิดใหม่ๆ ถูกพัฒนาขึ้น เกิดกระบวนการทัศน์ใหม่ซึ่งเปรียบเทียบกับกระบวนการทัศน์เก่ามากมาย จุดมุ่งหมายทางการศึกษา คือการเรียนรู้เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สามารถดำรงชีพอยู่ในยุคสมัยได้อย่างมีคุณภาพ เมื่อสังคมเปลี่ยน กระบวนการทัศน์ทางการศึกษาก็เปลี่ยนภายใต้กระบวนการทัศน์การจัดการศึกษาปัจจุบัน นักเรียนส่วนหนึ่งประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ นักเรียนบางส่วนมีผลการเรียนรู้ที่ลดหลั่นลงไป โดยมีอีกกลุ่มหนึ่งที่ล้มเหลวจากการเรียนรู้ที่โรงเรียนจัดให้ และโดยความรับผิดชอบแล้วโรงเรียนจะต้องมีหน้าที่สำคัญยิ่ง ที่ต้องทำให้นักเรียนทุกคนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อความสำเร็จต่อไปในอนาคต (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2556, หน้า 1)

การศึกษาในปัจจุบันต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เมื่อคนมีคุณภาพย่อมส่งผลต่อสังคมและประเทศชาติโดยคนที่มีคุณภาพต้องเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ มีภูมิปัญญา ซึ่งตรงกับเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ที่ต้องการให้สังคมเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นการสร้างโอกาสให้คนไทยทุกคน มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ก้าวทันยุคโลกาภิวัตน์ที่เป็นโลกแห่งข่าวสารและวิทยาการสมัยใหม่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 16) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 “การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรมการสืบสานวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ การจรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้

อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 2)

สถานศึกษาจึงเป็นหน่วยงานสุดท้ายและเป็นองค์กรที่สำคัญที่สุดในการบริหารจัดการ เพื่อให้เด็กเรียนมีคุณภาพ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศโดยกำหนด จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางการพัฒนาคุณภาพของ ผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวที ระดับโลก พร้อมกันนี้ได้ปรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ให้มีความสอดคล้องกับ เจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและ สถานศึกษาได้มีบทบาทและส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สถานศึกษาจัดการ เรียนรู้เป็นไปตามหลักสูตรและสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น (ธีระ รุณเจริญ, 2546, หน้า 17) ผู้บริหารนับว่ามีความสำคัญต่อการจัดการทางการศึกษา ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นำในสถานศึกษาจะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยทั่วไปคุณลักษณะของผู้บริหารจัดการ จะต้องเป็นผู้มีความรู้ดีมีปฏิภาณไหวพริบดี มีบุคลิกภาพดี มีความคิดริเริ่ม รู้จักปรับปรุงแก้ไขความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจ มีความเข้าใจบุคคลิกทั่วไปและเข้าใจสังคมได้ดี มีความอดทนและรับผิดชอบสูงมีมนุษย สัมพันธ์ที่ดี ประสานงานได้ดี มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงและยอมรับนับถือ ผู้ซึ่งให้ความ ช่วยเหลือผู้อื่นและความยุติธรรม ลักษณะดังกล่าวไม่ได้หากันได้ง่ายๆ ในสถานศึกษา ที่หายาก ยิ่งกว่านั้น คือ ภาวะผู้นำ หรือความเป็นผู้นำ (ชร สุนทรายุทธ. 2551, หน้า 325)

ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นปัจจัยหนึ่งในการเสริมสร้างการเรียนรู้ที่จะทำให้การ เรียนของเด็กไทยได้มาตรฐานสูง คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็งผู้บริหารสถานศึกษา ยุคใหม่ต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการที่เฉียบแหลม เป็นผู้ประสานชุมชนที่ดี เป็นผู้อำนวยความสะดวกที่เชี่ยวชาญและมีวิสัยทัศน์กว้างไกล (ธีระ รุณเจริญ, 2550, หน้า 43) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ และต้องดำเนินการอย่างจริงจังมากขึ้น แต่ในระยะเวลาที่ผ่านมาแม้ว่าจะมีความพยายามในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเด็กไทย มาตลอด แต่ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในแต่ละครั้ง มักจะพบว่าเด็กไทยยังด้อย กว่า นานาอารยประเทศซึ่งแสดงถึงความล้มเหลวของการบริหารการศึกษาของไทย ที่มีได้ ให้ความสำคัญกับการบริหารวิชาการอย่างจริงจัง แต่กลับให้ความสำคัญกับงาน

บริหารงานทั่วไป การบริหารงบประมาณ และงานอาคารสถานที่ ผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความสนใจด้านวิชาการน้อย และใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่นอกโรงเรียน (ธีระ รุญเจริญ 2546, หน้า 17)

ครูผู้สอนมีหน้าที่จัดการศึกษาและทำหน้าที่สอน ต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและมีเป้าหมายที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุถึงผลการเรียนรู้ ดังนั้นการสอนและการจัดการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการที่ทำหน้าที่เป็นเครื่องช่วยให้คนได้มีประสบการณ์ที่ดี มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น จนสามารถดำรงชีพได้อย่างราบรื่น เป็นประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม ซึ่งถือว่าเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในหมวด 4 กล่าวถึงแนวทางการจัดการศึกษา สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และให้ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม การจัดการกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องความรู้เกี่ยวกับตนเอง ความรู้และทักษะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย คณิตศาสตร์ ภาษา และทักษะในการประกอบอาชีพและในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ในด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545, หน้า 78) ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนพัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 23)

ปัจจุบันสภาพการดำเนินการและปัญหาการพัฒนาครูผู้สอนมีหลายประการ เช่น ครูผู้สอนยังใช้การบรรยายแบบครูเป็นศูนย์กลางและใช้สื่อการสอนน้อย ครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แต่ไม่ได้นำไปใช้จัดการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนดไว้ และจำนวนนักเรียนต่อห้องมากเกินไปทำให้การจัดการเรียนรู้ไม่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังขาดการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนเนื่องจากไม่ได้รับการพัฒนา ขาดห้องปฏิบัติการหรืออุปกรณ์การสอน (เข้มทอง ศิริแสงเลิศ, 2555 หน้า, 54) สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยและพัฒนาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาวิชาเอกในกลุ่มสาระที่สอน มีภาระงานมาก ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มีการวัดผลประเมินผลไม่เหมาะสม ขาดการนิเทศติดตามการพัฒนาครู ขาดขวัญกำลังใจในการทำงานผู้เรียนขาดทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ขาดอัตรากำลังของศึกษานิเทศก์ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะกลุ่ม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, ข - ค)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ยังประสบปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยโรงเรียนในสังกัดจำนวน 81 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งหมดที่อยู่ในเขตจังหวัดนครพนม 51 โรงเรียน และเขตจังหวัดมุกดาหาร 30 โรงเรียน เมื่อปีการศึกษา 2558 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ต่ำกว่าผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และต่ำกว่าผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของประเทศในทุกรายวิชา (สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2559, ออนไลน์)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า ในยุคปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ และครูผู้สอนจะต้องจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิผล ซึ่งมีความสำคัญที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพและคุณภาพการศึกษา และที่สำคัญที่สุดคือคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 22 เพื่อนำผลวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารวิชาการควบคู่ไปกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของ

ครูผู้สอน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุต่อไป

คำถามของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 มีการดำเนินงานอยู่ในระดับใด
2. ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 มีมากน้อยเพียงใด
3. ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่เลือกมาศึกษาครั้งนี้มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 หรือไม่ อย่างไร
4. ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีของประสิทธิผลการเรียนรู้ของครูผู้สอนมีอะไรบ้าง และสมการพยากรณ์เป็นอย่างไร
5. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22
4. เพื่อหาปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีของประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียน และสมการพยากรณ์

5. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ที่เลือกมาศึกษาทุกปัจจัย มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
2. ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 อยู่ในระดับมาก
3. ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22
4. มีปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียน และสามารถนำมาสร้างเป็นสมการพยากรณ์ได้

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีความสำคัญดังนี้

1. ได้ทราบถึงระดับการดำเนินการเกี่ยวกับปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22
2. ได้ทราบประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22
3. ได้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

4. ได้ข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปเป็นข้อมูลในการแก้ไขปรับปรุง เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมและเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1.1 เนื้อหาเกี่ยวกับปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการ ศึกษาจากแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) ; สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน (2550) ; จุฑามาศ อินนามเพ็ง (2552) ; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) ; ชฎาภาญจน์ เจริญชนม์ (2553) ; สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ องค์การมหาชน (2553) ; ไชยา ภาวะบุตร (2555) ; Wildy and Dimmock (1993) ; McEwan (1998) ; Seyfarth (1999) ; Gunningham and Cordeiro (2000) ; Hedgpeth (2000) ; David and Thomas (2006) ได้แก่ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน 2) การบริหารหลักสูตรและการสอน 3) การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 4) การพัฒนาวิชาชีพครูของบุคลากร 5) การพัฒนานักเรียน 6) การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ 7) การประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

1.2 เนื้อหาเกี่ยวกับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ศึกษาจากแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) ; กรมวิชาการ (2544) ; สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552) ; เอกรินทร์ สีมหาศาล (2552) ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ; สำนักทดสอบทางการศึกษา (2554) ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน 2) การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล 3) การออกแบบและจัดการเรียนรู้ 4) การใช้สื่อและเทคโนโลยี 5) การวัดและประเมินผล 6) การให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เรียน 7) การศึกษาวิจัยและพัฒนากิจการจัดการเรียนรู้

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

2.1 ตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการ 7 ตัวแปร ได้แก่

- 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน
- 2) การพัฒนาหลักสูตรและการสอน
- 3) การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้
- 4) การพัฒนาวิชาชีพครูของบุคลากร
- 5) การพัฒนานักเรียน
- 6) การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ
- 7) การประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2.2 ตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน 7 ตัวแปร ได้แก่

- 1) การกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน
- 2) การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล
- 3) การออกแบบและจัดการเรียนรู้
- 4) การใช้สื่อและเทคโนโลยี
- 5) การวัดและประเมินผล
- 6) การให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เรียน
- 7) การศึกษาวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร การวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 22 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2559 จำนวนทั้งสิ้น 2,700 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 81 คน ครูผู้สอน จำนวน 2,619 คน

กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 22 ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – stage Random Sampling) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดขนาด จากการเปิดตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 หน้า 43) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 352 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 81 คน และครูผู้สอน จำนวน 295 คน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

4.1 ระยะเวลาที่ 1 การศึกษาความสัมพันธ์ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่าง เดือน กันยายน ถึง เดือน พฤศจิกายน 2559

4.2 ระยะเวลาที่ 2 การศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญแนวทางพัฒนา ระหว่าง เดือนธันวาคม 2559 ถึง เดือนมกราคม 2560

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดเพื่อตอบปัญหาการวิจัย ได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

นียมคัพทเจพาอะ

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง พฤติกรรมการบริหารที่ผู้บริหารสถานศึกษา ใช้ภาวะผู้นำที่มีอยู่และจำเป็นต่อการทำงานนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารในด้านการ พัฒนาทางวิชาการในสถานศึกษาที่เป็นการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการจัดการศึกษาและ พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาซึ่งเลือกมาศึกษา 7 องค์ประกอบหลักและวัดได้จากการรับรู้ ของบุคลากรในโรงเรียน

1.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน หมายถึง การ กำหนดทิศทางภารกิจการดำเนินงาน การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้ ชัดเจน นำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมโดยวิธีการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายการเรียนรู้อของโรงเรียน กำหนดนโยบายการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนให้มีความสำคัญในการบริหารงานวิชาการมากกว่าด้านอื่น สร้างเกณฑ์มาตรฐานทาง วิชาการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาการ ประมวลผล ความก้าวหน้าตามวิสัยทัศน์พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน

1.2 การพัฒนาหลักสูตรและการสอน หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง จากหลักสูตรการสอนแบบเดิมให้ดีขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและท้องถิ่น เกิดผลดีแก่ผู้เรียนและผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงสุดมีการ วิเคราะห์หลักสูตรการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรการ จัดทำหลักสูตรการกำหนดการจัดและประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้การประเมินผล หลักสูตร

1.3 การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อม ที่เอื้ออำนวยการเรียนรู้ของนักเรียนให้บรรลุคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีการปรับปรุง สถานะที่ให้เป็นปัจจุบันส่งเสริมให้บุคลากรมีพฤติกรรมในการบรรลุวัตถุประสงค์และ เป้าหมายของสถานศึกษาประกอบด้วยการสร้างแรงจูงใจการสร้างขวัญและกำลังใจการ ส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ให้ความมั่นคงและปลอดภัย การพัฒนา สภาพแวดล้อม

1.4 การพัฒนาวิชาชีพของบุคลากร หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้ครูใน สถานศึกษามีความรู้ความสามารถมีทักษะในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ดีขึ้นด้วยวิธีที่ หลากหลาย เช่น การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมกิจกรรม การพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของโรงเรียนจัดให้มี

กิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนที่ดีที่สุด วางแผนการ
พัฒนาวิชาชีพครูที่จำเป็นต่อครูและที่ครูต้องการ ส่งเสริมจัดทำแผนพัฒนาวิชาชีพของครู
เป็นรายบุคคลร่วมกับครูในการจัดอบรมการพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียน จัดหาวัสดุ
อุปกรณ์และแหล่งความรู้ทางวิชาชีพให้แก่ครูจัดตารางเวลาการฝึกอบรมภายในเพื่อให้เกิด
ความร่วมมือในหมู่ครู นิเทศการสอนประเมินผลการทำงานของครูเพื่อให้ครูเปลี่ยนแปลง
พฤติกรรมการทำงานโดยนำหลักการวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนา

1.5 การพัฒนานักเรียน หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารส่งเสริมพัฒนาการ
เรียนรู้ของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นด้วยวิธีที่หลากหลาย เช่น ติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน
วิเคราะห์ข้อมูลในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ส่งเสริมการสืบค้นความรู้
การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

1.6 การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง ผู้นำที่ได้รับความไว้วางใจ
ในการนำองค์การสู่เป้าหมายและทิศทางที่กำหนด มีความโปร่งใสในการบริหารงาน
มีจริยธรรม และมีทักษะในการจูงใจบุคลากรในองค์การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน
ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

1.7 การประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง การประเมิน
คุณภาพผลผลิตของสถานศึกษาโดยรวม และประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
ในการจัดการศึกษา

2. ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน หมายถึง ความสำเร็จในการ
จัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐาน ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่

2.1 การกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน หมายถึง ความสำเร็จในการ
จัดการเรียนรู้เกี่ยวกับ การกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนครอบคลุมทั้งด้าน
ความรู้ ทักษะกระบวนการ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สอดคล้อง
กับความมุ่งหมาย ของหลักสูตรสถานศึกษา

2.2 การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง ความสำเร็จในการจัดการ
เรียนรู้เกี่ยวกับ การศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล จัดทำสารสนเทศอย่างเป็นระบบ
ใช้ข้อมูล สารสนเทศจากผลการวิเคราะห์ผู้เรียนมาใช้ในการวางแผนจัดการเรียนรู้เพื่อ
พัฒนาศักยภาพ ผู้เรียนที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.3 การออกแบบและจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับ การศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญ และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ นำมาออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอน เทคนิค การสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางด้านสติปัญญาจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อว่าทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้

2.4 การใช้สื่อและเทคโนโลยี หมายถึง ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับ การศึกษาหลักการใช้สื่อ เลือกใช้สื่อที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม หลากหลายสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างของผู้เรียน โดยจัดหา จัดทำ พัฒนาหรือปรับปรุงสื่อด้วยการศึกษาค้นคว้า วิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ทั้งนี้ มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีต่างๆ มาประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งมีการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของสื่ออย่างต่อเนื่อง

2.5 การวัดและประเมินผล หมายถึง ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับ การศึกษาหลักการวัดและประเมินผล จุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ ซึ่งอยู่บนหลักพื้นฐาน 2 ประการ คือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน และเพื่อตัดสิน ผลการเรียนรู้ โดยผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัด เพื่อให้บรรลุตาม มาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้วยวิธีการวัดและประเมินที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงถึงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน

2.6 การให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เรียน หมายถึง ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับ การเอาใจใส่ เอื้ออาทรชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียนทุกคนอย่างใกล้ชิด มีการศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อนำข้อมูลมาวางแผนในการให้ความดูแลช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ คำปรึกษา และแก้ไขปัญหาของผู้เรียนทั้งด้านการเรียนและคุณภาพชีวิตด้วย ความเท่าเทียมกัน

2.7 การศึกษาวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับ การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา มีความรู้ในการวิจัย มีการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหา และหรือพัฒนาผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนรับผิดชอบ อย่างน้อยปีละ 1 เรื่อง ผลจากการวิจัยในชั้นเรียนแสดงถึงการแก้ปัญหา

และ หรือพัฒนาผู้เรียนได้ และได้รับการยอมรับ มีการเผยแพร่ผลงานวิจัย มีการนำผลการวิจัย ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู รวมทั้งพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

3. บุคลากรในโรงเรียน หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ดังนี้

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้ดำรงตำแหน่งรักษาการผู้อำนวยการสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2559 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22

3.2 ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานราชการ และ /หรือ ครูอัตราจ้าง ที่ปฏิบัติหน้าที่ผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 ในปีการศึกษา 2559

4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การเสนอแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ดี และการหาแนวทางพัฒนานี้ เป็นกรรนำผลจากการศึกษาที่พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการด้านที่มีอำนาจพยากรณ์ต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนสูงแล้วนำเอาข้อค้นพบไปศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ (Experts Study) จำนวน 5 ท่าน